

Er ref/dnr: KN2025/01024

Vårt dnr: 2025/0093

Klimat- och
näringslivsdepartementet

Stockholm 2 juli

Yttrande över promemorian Ny förordning om invasiva främmande arter

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen välkomnar regeringens initiativ till en ny förordning om invasiva främmande arter, men anser att förslaget i sin nuvarande form har för låg ambitionsnivå för att vara effektivt.
- Fler arter bör omfattas av den nationella förteckningen. Det gäller särskilt arter som enligt SLU Artdatabankens riskklassificering bedöms ha hög eller mycket hög invasionspotential, samt arter som ännu inte är spridda men där risken för spridning är stor.
- Vi är kritiska till att endast det allmänna, det vill säga statliga och kommunala aktörer, föreslås ha ansvar för att bekämpa arter på förteckningen. För att bekämpningen ska vara effektiv krävs att även privatpersoner och företag omfattas av ett tydligt ansvar.
- Det behövs en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter och en förstärkt rapporteringsplikt. Det bör också finnas möjlighet att agera mot arter som ännu inte formellt omfattas av förteckningen, men som utgör ett hot.

Inledning

Naturskyddsföreningen välkomnar regeringens initiativ att införa en ny förordning om invasiva främmande arter och att upprätta en nationell förteckning över arter av särskild betydelse för Sverige. Invasiva främmande arter utgör ett allvarligt hot mot biologisk mångfald, ekosystemtjänster och samhällets ekonomi. En tydlig och effektiv reglering är ett viktigt verktyg för att minska dessa risker.

Samtidigt ser vi behov av att den föreslagna förordningen och förteckningen kompletteras och justeras för att säkerställa att syftet med EU:s förordning om invasiva främmande arter uppnås, samt för att ge myndigheter, kommuner, verksamhetsutövare och allmänheten tydliga förutsättningar att agera.

Nedan redovisar Naturskyddsföreningen sina synpunkter på några av förslagen i promemorian.

Allmänna synpunkter

Enligt EU:s förordning (EU) nr 1143/2014 är medlemsstaterna skyldiga att, så långt det är möjligt, förebygga införsel av invasiva främmande arter samt bekämpa de arter som redan förekommer. Eftersom förordningen är en minimireglering har medlemsstaterna rätt att införa strängare nationella bestämmelser.

Naturskyddsföreningen anser att promemorians förslag inte är tillräckligt långtgående för att uppfylla intentionerna i EU-förordningen. Vi vill särskilt betona vikten av övervakning och effektiv bekämpning av invasiva främmande arter för att bevara biologisk mångfald och nå miljömålet ett rikt växt- och djurliv. Det förebyggande arbetet är särskilt viktigt, när en art väl etablerat sig i landet är den ofta mycket svår att bekämpa.

Föreningens uppfattning är att förslagen i promemorian innebär en avsevärd försvagning jämfört med det förslag som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnade till regeringen i juni 2023 om att införa en nationell förteckning över invasiva främmande arter (nedan kallat "myndigheternas förslag 2023"). Om de nu föreslagna ändringarna genomförs, riskerar många invasiva främmande arter att fortsatt etableras och spridas i Sverige.

I myndigheternas förslag 2023 föreslogs att förbuden i artikel 7.1 a–h i förordning (EU) nr 1143/2014 även skulle gälla för hantering av invasiva främmande arter av betydelse för Sverige. Denna skrivning är nu borttagen, vilket innebär en avsevärd försvagning.

Naturskyddsföreningen anser att samma regler bör gälla för de arter som omfattas av den nationella förteckningen och arterna på EU:s lista över förbjudna invasiva arter.

Enskildas ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter

I myndigheternas förslag 2023 föreslogs att fastighetsägare, nyttjanderättshavare eller andra med rådighet över en fastighet skulle vara skyldiga att genomföra beslutade utrotningsåtgärder. I det nu remitterade förslaget föreslås i stället att endast statliga och kommunala aktörer ska bära detta ansvar, medan privatpersoner och företag undantas.

Naturskyddsföreningen ser detta som ett allvarligt problem, eftersom en effektiv bekämpning av invasiva främmande arter kräver åtgärder i hela landskapet. Om insatser endast genomförs inom vissa områden medan andra lämnas utan åtgärd, riskerar arbetet att bli ineffektivt och i förlängningen misslyckas.

Föreningen anser därför att även enskilda aktörer bör ha ett tydligt ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter på sina fastigheter.

Länsstyrelsens ansvar för utrotningsåtgärder

I myndigheternas förslag från 2023 föreslogs en ny paragraf, 30 a §, som ålade länsstyrelsen att fatta beslut om utrotningsåtgärder för arter i den nationella förteckningen över invasiva främmande arter. I det nu remitterade förslaget har denna skyldighet tagits bort. Istället föreslås att länsstyrelsen *får* fatta beslut, vilket gör utrotningsåtgärder frivilliga – och dessutom endast för arter i förteckningen som inte omfattas av hanteringsåtgärder.

Detta innebär en tydlig ambitionssänkning i arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter. Naturskyddsföreningen motsätter sig därför denna förändring.

Länsstyrelsens ansvar för hanteringsåtgärder

I myndigheternas förslag 2023 framgick det i bilagan till den föreslagna förordningen vilka arter som skulle omfattas av hanteringsåtgärder. Den ansvariga myndigheten förslogs ha ett övergripande ansvar för att ta fram nationella hanteringsprogram för dessa arter. Länsstyrelsen skulle därefter, med stöd i dessa program, ges ett tydligt mandat att besluta om och genomföra hanteringsåtgärder i enskilda fall.

I den nu remitterade promemorian har länsstyrelsens roll försvagats och beslutanderätten koncentrerats till nationell nivå. Länsstyrelsen föreslås nu endast kunna få i uppdrag att fatta beslut och vidta åtgärder i specifika fall – utan föreskriftsrätt eller eget mandat att identifiera behovet av åtgärder.

Naturskyddsföreningen anser att denna förändring innebär en allvarlig försvagning av länsstyrelsens roll och att den tidigare föreslagna ordningen var betydligt tydligare och mer ändamålsenlig. Det är avgörande att det finns en tydlig regional aktör med både mandat och ansvar att agera snabbt när situationen kräver det.

Föreningen anser att denna förändring försämrar förutsättningarna för snabbt och effektivt agerande på regional nivå. Vi anser dessutom att samtliga arter

med stor spridning, som listas i bilagan till förordningen, bör omfattas av hanteringsåtgärder från början, inte avgöras i efterhand av en nationell myndighet

Tillstånd till viss hantering av arter

Enligt promemorian ska det vara möjligt att ge tillstånd för verksamhet med vissa arter som är upptagna på den nationella förteckningen. Bland annat föreslås att det ska gå att ge tillstånd till import och införsel av amerikansk hummer (*Homarus americanus*.)

Naturskyddsföreningen är starkt kritisk till detta. Den amerikanska hummern kan föra med sig smittsamma sjukdomar och parasiter som hotar den inhemska europeiska hummern. Den är dessutom större och kan konkurrera med den europeiska hummern om till exempel föda eller bohålor. Det finns även risk för hybridisering mellan arterna. Den amerikanska hummern är klassad som en art med hög risk för invasivitet (HI) enligt SLU Artdatabankens risklista.

Naturskyddsföreningen anser att importen av levande amerikansk hummer bör förbjudas. Riskerna med att humrar rymmer från sumpning eller sätts ut avsiktligt är alltför stora. På Västkusten bedrivs ett omfattande yrkes- och fritidsfiske efter europeisk hummer, vilket har stor betydelse för den lokala ekonomin.

Detta remissvar har utarbetats av Isak Isaksson, sakkunnig biologisk mångfald och Mia Svedäng, sakkunnig sötvatten

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

A handwritten signature in black ink, reading "Therese Jacobson". The script is cursive and fluid, with the first name "Therese" and last name "Jacobson" clearly distinguishable.

Avdelningschef Biologisk mångfald och miljögifter

Therese Jacobson